

Psychologie výchovy a vzdělávání

Učení

- současné teorie
- problémové okruhy

Učení

- Elementární formy učení
- Komplexní formy učení
- Sociální učení

Učení ve školním kontextu

- Učení směřující k určitému cíli
 - Učení záměrně organizované
 - Učení promyšleně řízené
 - Učení uvědomované žákem
-
- Učení v situacích pedagogického typu
(Kulič, 1992)

Změny v přístupech ke školnímu učení (dle Mayer, 1992)

Časové období	Pojetí učení	Pojetí žáka	Pojetí učitele	Typické vyučovací metody
1900–1950	učení je zpevnování reakcí	žák je příjemcem odměn a trestů	učitel je distributorem odměn a trestů	série otázek a odpovědí zaměřených na výklad a opakování učiva, doplňování pracovních listů, nácvik dovedností a praktické procvičování
1960–1970	učení je získávání znalostí	žák je procesor zpracovávající informace	učitel je zprostředkovatelem znalostí	výklad, vysvětlování, studium učebnic a příruček, audiovizuální výuka
1980–1990	učení je konstruování znalostí	žák je aktér hledající význam a smysl toho, čemu se učí	učitel je žakovým průvodcem na cestě poznávání	diskuse o problémech, řízené objevování, spoluúčast na stanovení cílů, aktivní participace na řešení učebních úloh

Smysluplné učení

(meaningful learning)

- Dlouhá tradice (J.A.Komenský)
- Vychází z kritiky Thorndikeova mechanistického přístupu
- Dalším zdrojem gestalt
- Termín připisován D.P.Ausubelovi
(učení, které není prostým memorováním a rozšiřováním sumy poznatků)

Smysluplné učení - charakteristiky

- Aktivita
- Konstruování
- Kumulace
- Autoregulace
- Zacílenost
- Situovanost
- Individuální speciřičnost

Smysluplné učení - složky

Podle T.J. Shuella (1992)

- Očekávání (*mj. co, k čemu, self-efficacy*)
 - Motivování (*vnější, vnitřní*)
 - Aktivování dosavadních znalostí
 - Pozornost (*část vs. celek učiva*)
 - Překódování (*zvláštnosti zapamatování žáka i zvláštnosti učiva*)
 - Srovnávání (*staré a nové učivo*)
 - Generování hypotéz
 - (...)
-
-

Smysluplné učení - složky

- Opakování
- Zpětná vazba
- Hodnocení (sumativní vs. formativní)
- Monitorování
- Kombinování, integrování, syntéza

Piagetova teorie kognitivního vývoje

- Zájem soustředěn na vztah mezi poznávajícím jedincem a objektem poznávání v různých obdobích života
 - Každá úroveň poznání je výsledkem předchozího vývoje; vzniká reorganizací a transformací úrovně předchozí
 - Poznání není vrozenou záležitostí; znalosti jedinec konstruuje svým jednáním
 - Psychologie kognitivního vývoje – *dítě jako badatel ověřující teorie (schéma) asimilace; akomodace*
-
-

Piagetova teorie kognitivního vývoje

- Faktory ovlivňující přechod mezi stadii:
 - Biologicky podložené zrání
 - Učení
 - Předávání sociální zkušenosti
 - Ekvilibrace

- Působí v součinnosti; klíčová je patrně ekvibrace; rovnováha

Piagetovy pedagogické názory

- Vzdělávání se má soustředit spíše na rozvíjení obecných schémat, než na rozvoj konkrétních dovedností
 - Vzdělávání dětí se má soustředit spíše na procesy než na obsahy
 - Vyučovací metody musí aktivizovat dítě
 - Kurikulum (učivo atd.) by mělo respektovat kognitivní vývojová stadia
-
-

Učení – další souvislosti

- Preferování biologických vlivů
 - Biologicky připravené učení (*struktura pojmů*)
 - *Preferování sociokulturních vlivů*
 - *Situované učení*
 - *Distribuované učení (lidé vs. materiál)*
 - *Vynořující se poznání (v návaznosti na soc. Situace)*
 - Učení jako doladování připravených struktur (L.Resnick, 1996) *učení jako sled situací; kompetence se rozvíjejí na základě přip. Struktur (soc. i biol.); koherence, kontradikce; dynamické pojetí transferu*
-
-

Dětské interpretace světa a žákovy pojetí učiva

- J.Piaget (asimilace, akomodace)
 - L.S. Vygotskij (zóna nejbližšího vývoje)
 - J.Bruner(fakty, pojmy(koncepty) a zobecnění)
 - D.P.Ausubel (smysluplné učení)
 - F.J.Dochy (dosvadní znalosti; deklarativní a procedurální znalosti)
-
-

Dětské interpretace světa

- Naivní teorie dítěte
 - Implicitní teorie dítěte
 - Dětská věda
 - Dětské naivní koncepce
 - Dětské implicitní koncepce
 - Dětské prekoncepce
 - Dětské dosavadní koncepce
 - Dětské alternativní koncepce
 - Dětské mylné koncepce, miskoncepce
-
-

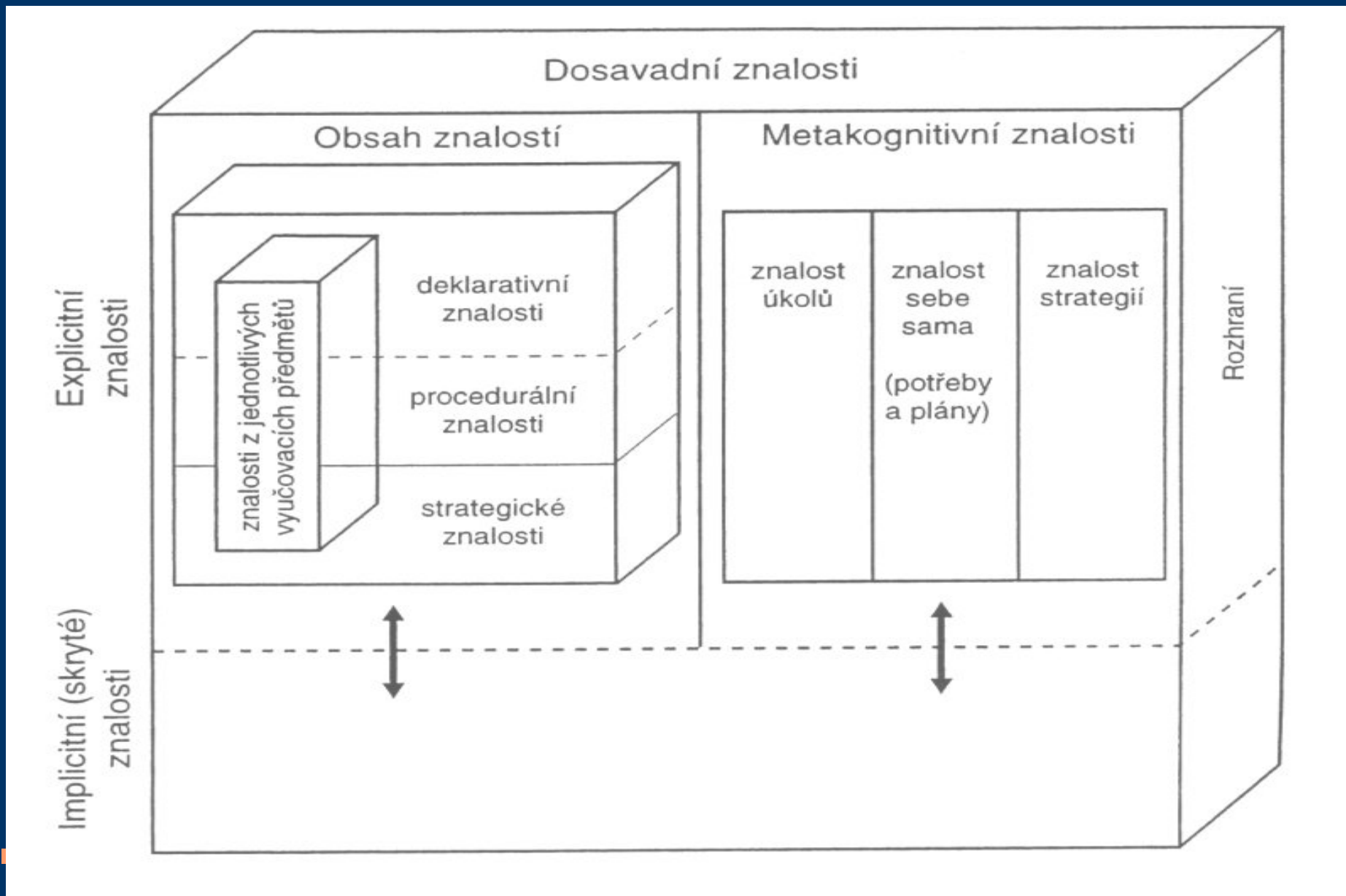
Dětské interpretace jevů

- Kognitivní složka
- Afektivní složka
- Složka konativní

(např. Gavora, 1992)

Schéma žákových dosavadních znalostí (Dochy, 1996)

Žákovo pojetí učiva

- Žákovo pojetí učiva obecně
- Žákovo pojetí učiva v určité skupině předmětů
- Žákovo pojetí učiva v určitém předmětu
- Žákovo pojetí učiva v konkrétním tématu
- Žákovo pojetí učiva žákovo pojetí pojmu

Žákovo pojetí učiva - příklady

- *královský dvůr* – to je zahrada okolo hradu
 - *církev* – to je kostel, kde vládne papež
 - *svoboda* – to je když někoho zavřou a zase pustí

 - *Zvuk se šíří rychleji než světlo. Když zapnu televizi je nejdřív slyšet zvuk a teprve potom naskočí obraz.*

 - *Těleso ponořené do kapaliny se brání tím, že plave.*
-
-